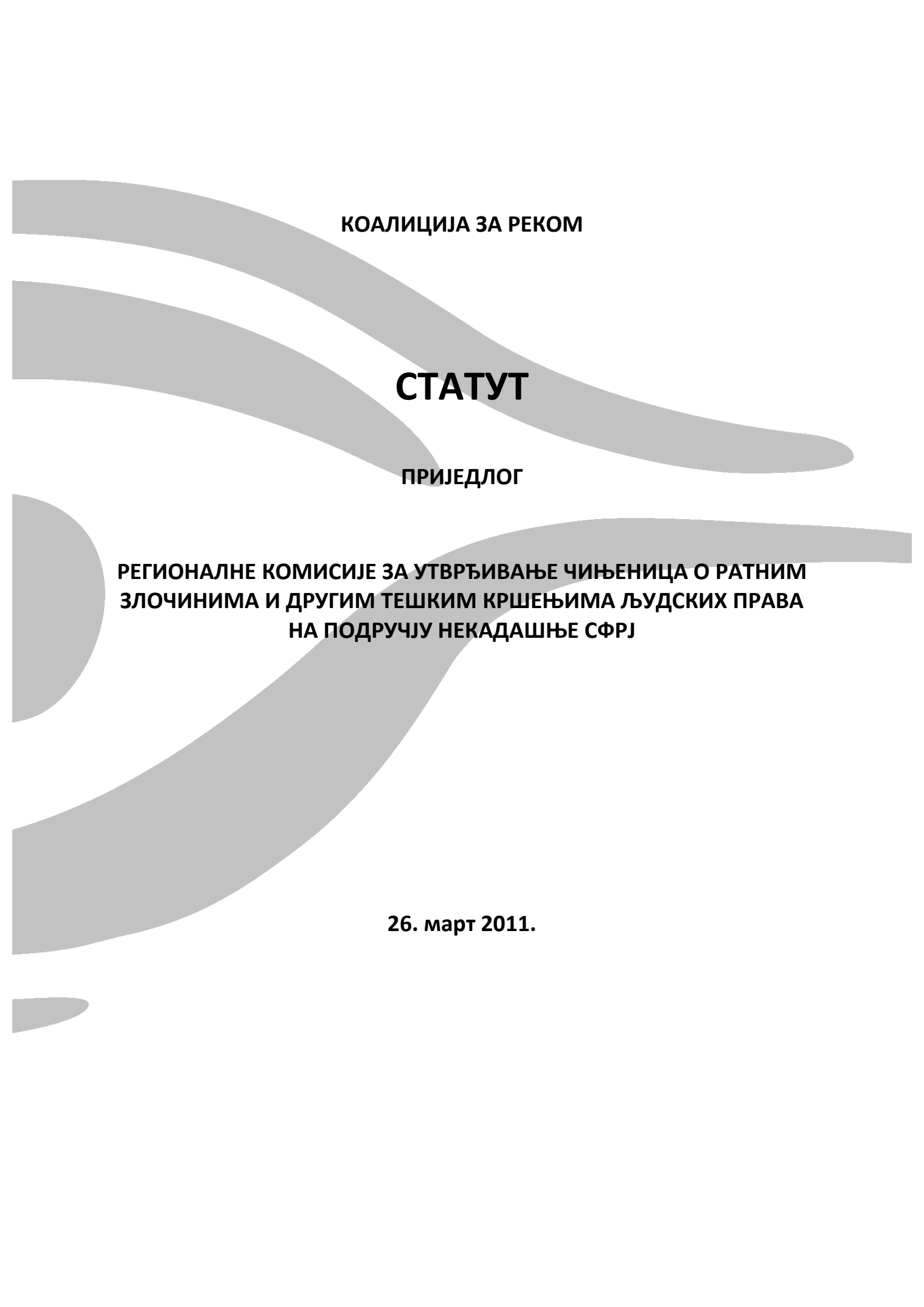

КОАЛИЦИЈА ЗА РЕКОМ

СТАТУТ

ПРИЈЕДЛОГ

**РЕГИОНАЛНЕ КОМИСИЈЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ ЧИЊЕНИЦА О РАТНИМ
ЗЛОЧИНИМА И ДРУГИМ ТЕШКИМ КРШЕЊИМА ЉУДСКИХ ПРАВА
НА ПОДРУЧЈУ НЕКАДАШЊЕ СФРЈ**

26. март 2011.

Садржај

Преамбула

ДИО I – ЗНАЧЕЊЕ ПОЈМОВА У ОВОМ СТАТУТУ

Члан 1 - Значење појмова у овом Статуту

ДИО II – ОПШЕ ОДРЕДБЕ

Члан 2 - Дефиниција

Члан 3 - Ознаке

Члан 4 - Сједиште и Извршни секретаријат

Члан 5 - Правни статус

Члан 6 - Период дјеловања

Члан 7 - Заступање и представљање

Члан 8 - Употреба језика

Члан 9 - Право на пружање доприноса раду Комисије

Члан 10 - Принципи дјеловања Комисије

ДИО III – ОБАВЕЗА САРАДЊЕ С КОМИСИЈОМ

Члан 11 - Обавеза сарадње страна уговорница с Комисијом

Члан 12 - Сарадња Комисије с другим државама и с међународним организацијама

ДИО IV – ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ КОМИСИЈЕ

Члан 13 - Циљеви

Члан 14 - Задаци

ДИО V – НАДЛЕЖНОСТ КОМИСИЈЕ

Члан 15 - Период и подручје истраживања

Члан 16 - Кршења права у надлежности Комисије

ДИО VI – ОВЛАШТЕЊА КОМИСИЈЕ

Члан 17 - Узимање изјава

Члан 18 - Прикупљање документације

Члан 19 - Теренска истраживања и посјете

Члан 20 - Јавна слушања жртава и других лица

Члан 21 - Одржавање тематских сесија

Члан 22 - Правилници Комисије

ДИО VII – ИЗБОР ЧЛАНОВА И ЧЛАНИЦА КОМИСИЈЕ

Члан 23 - Састав Комисије

Члан 24 - Критерији за избор чланова и чланица

Члан 25 - Истовјетност поступка избора чланова и чланица

Члан 26 - Кандидирање чланова и чланица

Члан 27 - Састав и избор селекционих одбора

Члан 28 - Избор кандидата/кандидаткиња за чланство у Комисији од стране селекционих одбора

Члан 29 - Избор чланова и чланица Комисије од стране предсједника/предсједништва страна уговорница

Члан 30 - Конститутивна сједница

Члан 31 - Избор предсједавајућег/предсједавајуће и усвајање Пословника

Члан 32 - Кворум и одлучивање

Члан 33 - Престанак мандата члана/чланице

Члан 34 - Привремено удаљење од дужности члана/чланице

ДИО VIII – ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ЧЛАНОВА/ЧЛАНИЦА И ОСОБЉА КОМИСИЈЕ

Члан 35 - Савјесност, независност и непристрасност

Члан 36 - Повластице и имунитет

Члан 37 - Заштита извора и повјерљивих података

Члан 38 - Статус чланова и чланица Комисије и особља Комисије

ДИО VI – СТРУКТУРА КОМИСИЈЕ

Члан 39 - Извршни секретаријат и тематска одјељења

Члан 40 - Канцеларије Комисије у странама уговорницама

Члан 41 - Архив

ДИО X – ФИНАНСИРАЊЕ КОМИСИЈЕ

Члан 42 - Финансирање

Члан 43 - Финансијско извјештавање

ДИО XI – ЗАВРШНИ ИЗВЈЕШТАЈ КОМИСИЈЕ

Члан 44 - Израда и објављивање завршног извјештаја

Члан 45 - Садржај завршног извјештаја

Члан 46 - Налази о ратним злочинима и тешким кршењима људских права

Члан 47 - Обавеза парламената и влада да размотре завршни извјештај

ДИО XII – РАЗНО

Члан 48 - Казнене одредбе

Члан 49 - Улога Комисије у кривичном процесуирању

ДИО XIII – ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 50 - Завршетак рада Комисије

Члан 51 - Ступање Статута на снагу

Преамбула

Стране уговорнице,

Увиђајући да суђења пред Међународним кривичним судом за бившу Југославију и домаћим судовима, иако значајно доприносе кажњавању учинилаца злочина, не задовољавају у пуној мјери потребу жртава за правдом, нити сама по себи могу створити довољне услове за постизање трајног мира у региону;

Изражавајући саосјећање са жртвама свих народа на територији некадашње СФРЈ, а противљење злоупотреби жртава у политичке сврхе и надметању у виктимизацији;

Препознајући да иницијатива предузета на регионалном нивоу, и заснована на отвореном дијалогу, истраживању и анализи чињеница, представља најбољи пут до свеобухватног историјског записа о злочинима који су почињени у наведеном периоду, као и о улози националних елита, институција и појединаца у трауматичним догађајима;

Одлучне да у највећој могућој мјери помогну да се утврди судбина великог броја појединаца који се још увијек воде као нестали;

Одлучне да заједнички допринесу прихватању чињеница о ратним злочинима и тешким кршењима људских права према свим жртвама и обнови повјерења између појединаца, народа и држава у региону;

У циљу јачања демократије, владавине права и културе поштивања људских права,

Проглашавају

Оснивање Регионалне комисије за утврђивање чињеница о ратним злочинима и другим тешким кршењима људских права, учињеним на подручју некадашње СФРЈ у периоду од 1991. до 2001. године.

ДИО I – ЗНАЧЕЊЕ ПОЈМОВА У ОВОМ СТАТУТУ

Члан 1

Значење појмова у овом Статуту

- **“Борци”** су, у контексту међународног оружаног сукоба:

- припадници оружаних снага једне стране у сукобу, као и припадници милиција и добровољачких јединица који улазе у састав тих оружаних снага;
- припадници осталих милиција и осталих добровољачких јединица, подразумевајући ту и организоване покрета отпора, који припадају једној страни у сукобу и који дејствују изван или у оквиру своје властите територије, чак и да је та територија окупирана, под условом да те милиције или добровољачке јединице, подразумевајући ту и ове организоване покрете отпора, испуњавају следеће услове:
 - а) да на челу имају лице одговорно за своје потчињене,
 - б) да имају одређен знак за разликовање и који се може уочити на одстојању,
 - в) да отворено носе оружје,
 - г) да се, при својим дејствима, придржавају ратних закона и обичаја;
- припадници редовних оружаних снага који изјављују да припадају једној влади или власти коју није признала сила под чијом се влашћу налазе; и
- становништво неокупиране територије које се, услед приближавања непријатеља, добровољно диже на оружје да би пружио отпор непријатељској најезди, а које није имало времена да се организира као редовна оружана сила, ако оно отворено носи оружје и ако поштује ратне законе и обичаје (тзв. *levee en masse*).

Борцима у *немеђународним* оружаним сукобима сматрају се:

- припадници оружаних снага државе; и
- припадници дисидентских оружаних снага и других организованих наоружаних група које, под одговорном командом, врше контролу над одређеним дијелом територије, што им омогућава да спроведе сталне и усклађене војне операције и спроводе одредбе међународног хуманитарног права одређене Допунским протоколом II уз четири Женевске конвенције;

- **“Цивили”** су сва лица која нису борци;

- **“Члан/чланица Комисије”** је лице изабрано од председника стране уговорнице, у поступку прописаном у Дијелу VII овог Статута;

- **“Комисија”** је Регионална комисија за утврђивање чињеница о ратним злочинима и другим тешким кршењима људских права на подручју некадашње Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (скраћени назив: РЕКОМ);
- **“Мјесто затварања”** је затворени или отворени простор у ком се налази једно или више лица лишених слободе;
- **“Министар надлежан за људска права”** подразумијева министра/министрицу за људска и мањинска права у државама у којима такво министарство постоји, а у другим државама министра/министрицу правде, односно министра/министрицу за заједнице и повратак;
- **“Нестала особа”** је особа ухапшена, притворена, отета или на било који други начин лишена слободе од стране државних органа или оружане групе која им се активно супротставља, односно од стране лица или групе лица која поступају по овлаштењу, уз подршку или сагласност државних органа или оружане групе, након чега органи или лица, односно групе, који су лице лишили слободе одбијају да признају лишавање слободе или скривају судбину несталог лица или мјесто на коме се оно налази, и/или особа нестала у оружаном сукобу чије су околности нестанка познате надлежним државним телима, или се још увек испитују;
- **“Припадници оружаних снага”** су припадници регуларних оружаних снага државе, те група и јединица стављених под команду која је одговорна држави;
- **“Рат или други облик оружаног сукоба”** подразумијева употребу оружане силе између држава или продужено оружане насиље између власти и организованих наоружаних група, односно између организованих наоружаних група унутар једне државе;
- **“Ратни злочин”** подразумијева значење термина “ратни злочин” у међународном хуманитарном праву, геноцид и злочине против човјечности, и обухвата, али се не ограничава, на сљедеће злочине:
 - а. геноцид;
 - б. прогон;
 - в. убиства;
 - г. поробљавање;
 - д. противправно затварање;
 - ђ. мучење;
 - е. присилне нестане;
 - ж. депортацију и присилно премјештање становништва;
 - з. силовање и друге тешке облике сексуалног злостављања;
 - и. одузимање и уништавање имовине великих размјера;
 - и. узимање талаца;
 - ј. уништавање вјерских и културно-историјских објеката;
 - к. кориштење цивила и ратних заробљеника као “живих штитова”;
- **“Скупштинско тијело надлежно за људска и мањинска права”** подразумијева, зависно од назива у различитим странама уговорницама, скупштинске одборе или комисије надлежне за људска права или међунационалне односе;

- **“Социјалистичка Федеративна Република Југославија” (даље: СФРЈ)** је држава коју су чиниле шест република, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Хрватска, Македонија, Словенија, Србија, и двије аутономне покрајине, Косово и Војводина, и која је *de facto* постојала од 29. новембра 1943. године до распада федеративне заједнице 1991. године, у међувремену промијенивши назив неколико пута;
- **“Тешка кршења људских права”** укључују: убиства; поробљавање; противправно затварање; мучење; присилне нестанке; депортацију и присилно премјештање становништва, систематску дискриминацију, и остала кршења људских права, предвиђена међународним пактовима о људским правима и другим међународним уговорима о људским правима који су обавезивали све стране уговорнице, а за која Комисија процијени да по својим особинама и посљедицама имају карактер “тешких кршења људских права”;
- **“Учинитељ”** је лице које је правоснажно осуђено као извршилац, саизвршилац, или саучесник у извршењу ратног злочина или дјела које представља друго тешко кршење људских права;
- **“Жртве”** су особе које су, индивидуално или колективно, претрпјеле штету, укључујући физичку или психичку повреду, душевну патњу, економски губитак или значајно ограничење својих основних права кроз поступке или нечињења које представљају тешко кршење међународним правом признатих људских права или тешко кршење међународног хуманитарног права. Термин “жртва” такођер укључује чланове најуже породице или особе које је непосредна жртва издржавала, као и лица којима је нанесена штета приликом интервенције чија је сврха била помоћ жртви или спречавање нових кршења.

ДИО II – ОПЋЕ ОДРЕДБЕ

Члан 2 **Дефиниција**

1. Регионална комисија за утврђивање чињеница о ратним злочинима и другим тешким кршењима људских права на територији некадашње СФРЈ је међународна организација основана овим правним актом.
2. Скраћени назив је РЕКОМ.

Члан 3 **Ознаке**

Комисија одлучује о свом визуелном идентитету који укључује знак, лого и печат.

Члан 4

Сједиште и Извршни секретаријат

1. Сједиште Комисије је у Сарајеву.
2. Подршку у раду члановима и чланицама Комисије осигурава Извршни секретаријат, у сједишту Комисије.

Члан 5

Правни статус

1. Комисија има правни субјективитет.
2. Комисија усваја буџет, пословник и правилнике којима уређује организацију и спровођење својих послова, у складу са овим Статутом.
3. Комисија ће с надлежним властима Босне и Херцеговине закључити споразум о аранжманима земље домаћина.

Члан 6

Период дјеловања

1. Период дјеловања Комисије је три године.
2. Период дјеловања Комисије не обухвата период припрема који почиње од конститутивне сједнице и траје најдуже шест мјесеци.
3. Комисија може продужити период дјеловања за највише шест мјесеци.

Члан 7

Заступање и представљање

1. Комисију заступа и представља предсједавајући/а Комисије.
2. Комисија може одлучити да је представља други члан или чланица.

Члан 8

Употреба језика

1. У раду Комисије у равноправној употреби су албански, босански, црногорски, хрватски, македонски, словенски и српски језик, те ћирилично и латинично писмо, те гестовни језик глувих и наглувих особа сходно подручју из ког особа долази.
2. Употребу језика и писма Комисија детаљније регулира пословником, уз поштивање начела ефикасности и економичности.

3. У комуникацији с Комисијом свако има право користити свој језик и писмо.
4. На јавним слушањима учесници говоре на свом језику.
5. У уредима у странама уговорницама, у погледу језика примјењују се прописи државе у којој се уред налази.

Члан 9

Право на пружање доприноса раду Комисије

Свако има право, у складу са Статутом, да пружи допринос раду Комисије, ако Комисија нађе да би то допринијело остваривању њених циљева.

Члан 10

Принципи дјеловања Комисије

Чланови/чланице и особље Комисије дужни су руководити се у своме раду сљедећим вриједностима и принципима:

- (а) поштивање људског достојанства;
- (б) независност и непристрасност;
- (в) посвећеност истини;
- (г) једнакост и поштивање људских права и слобода;
- (д) одговорност, приступачност и отвореност;
- (ђ) брижљиво истраживање чињеница и правичност поступка;
- (е) интегритет, одлучност и придржавање највиших стандарда професионалне етике;
- (ж) посебна заштита жртава сексуалног злостављања и особа које су биле малољетне у раздобљу које обухвата мандат Комисије;
- (з) заштита повјерљивости.

ДИО III – ОБАВЕЗА САРАДЊЕ С КОМИСИЈОМ

Члан 11

Обавеза сарадње страна уговорница с Комисијом

1. Стране уговорнице обавезне су да сарађују с Комисијом и омогуће јој дјелотворно извршавање задатака у складу са Статутом.
2. На захтјев Комисије, надлежни органи власти у страни уговорници благовремено осигуравају приступ подацима и документима, укључујући могућност узимања изјава од представника

државних институција и спровођење теренског истраживања, осим ако би тиме били прекршени прописи стране уговорнице о тајности података.

3. Подаци или документи који указују на извршење ратног злочина, односно другог тешког кршења људских права, и/или на могуће учиниоце, као и документи израђени с циљем прикривања учињеног злочина, односно кршења људских права, не сматрају се тајном.
4. У случају да држава сматра да би откривање одређеног податка или документа који је затражила Комисија било противно прописима о тајности података, предузет ће се све разумне мјере у циљу превазилажења спорне ситуације заједничким ангажирањем Комисије и државе. Ове мјере подразумевају, али се не ограничавају на:
 - (а) изјашњење Комисије о релевантности податка или документа који се тражи; и
 - (б) договор о условима откривања података, укључујући, између осталог, дјелимично откривање садржаја документа, ограничавање објављивања података и примјене других мјера заштите повјерљивости података.

Члан 12

Сарадња Комисије с другим државама и с међународним организацијама

Комисија може закључити споразуме о сарадњи с државама ван подручја некадашње СФРЈ и с међународним организацијама.

ДИО IV – ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ КОМИСИЈЕ

Члан 13

Циљеви

Комисија има следеће циљеве:

- (а) да утврди чињенице о ратним злочинима и другим тешким кршењима људских права учињеним на подручју некадашње СФРЈ у периоду од 1. јануара 1991. до 31. децембра 2001. године, политичким и друштвеним околностима које су утицале на чињење ових дјела, и посљедицама до којих су злочини и кршења права довели;
- (б) да призна неправде нанесене жртвама, у циљу изградње културе солидарности и саосјећања;
- (в) да допринесе остваривању права жртава;
- (г) да допринесе да политичке елите и друштва у странама уговорницама прихвате чињенице о ратним злочинима и другим тешким кршењима људских права;
- (д) да допринесе расвјетљавању судбине несталих;

(ђ) да допринесе спречавању понављања ратних злочина и других тешких кршења људских права.

Члан 14 **Задаци**

Комисија има следеће задатке:

- (а) да прикупи податке о случајевима ратних злочина и других тешких кршења људских права, пружи њихов детаљан опис, прикаже обрасце кршења права и њихове посљедице;
- (б) да прикупи податке о судбини несталих и сарађује с надлежним тијелима која се у странама уговорницама баве потрагом за несталима;
- (в) да изради попис људских губитака у вези с ратом или другим обликом оружаног сукоба:
 - и. цивила који су изгубили живот или нестали у вези с ратом или другим обликом оружаног сукоба; и
 - ии. бораца који су изгубили живот или нестали у вези с ратом или другим обликом оружаног сукоба;
- (г) да прикупи податке о мјестима затварања у вези с ратом или другим обликом оружаног сукоба, лицима која су противправно затварана, подвргавана мучењу и нечовјечном поступању, и изради њихов свеобухватан попис уз заштиту идентитета када је то неопходно;
- (д) да истражи политичке и друштвене околности које су одлучујуће допринијеле избијању ратова или других облика оружаног сукоба, као и чињења ратних злочина и других тешких кршења људских права;
- (ђ) да одржи јавна слушања жртава и других лица о ратним злочинима и другим тешким кршењима људских права;
- (е) да препоручи мјере које се односе на спречавање понављања кршења људских права и на репарације за жртве; и
- (ж) да изради, објави и представи завршни извјештај на начин који ће омогућити да извјештај допре до што ширег круга људи у државама на подручју некадашње СФРЈ.

ДИО V – НАДЛЕЖНОСТ КОМИСИЈЕ

Члан 15

Период и подручје истраживања

Комисија утврђује чињенице о ратним злочинима и другим тешким кршењима људских права извршеним у периоду од 1. јануара 1991. до 31. децембра 2001. године у државама на простору некадашње СФРЈ, и истражује политичке и друштвене околности које су одлучујуће допринијеле избијању ратова или других облика оружаног сукоба, као и чињењу ратних злочина и других тешких кршења људских права, те посљедице злочина и кршења људских права које су се испољиле и у периоду након 2001. године.

Члан 16

Кршења права у надлежности Комисије

Комисија утврђује чињенице у вези са тешким кршењима међународног хуманитарног права и другим тешким кршењима људских права наведеним у члану 1 Статута, при чему ти злочини и кршења обухватају, али се не ограничавају на, следеће: геноцид, прогон, убиства, поробљавање, противправно затварање, мучење, присилне нестанке, депортацију и присилно премјештање становништва, силовање и друге тешке облике сексуалног злостављања, одузимање и уништавање имовине великих размјера, узимање талаца, уништавање вјерских и културно-историјских објеката, кориштење цивила и ратних заробљеника као “живих штитова, и систематску дискриминацију.

ДИО VI – ОВЛАШТЕЊА КОМИСИЈЕ

Члан 17

Узимање изјава

1. Комисија узима изјаве о ратним злочинима и другим тешким кршењима људских права из њене надлежности од жртава, свједока, представника институција и учинилаца.
2. Комисија настоји осигурати добровољно давање изјаве, уз задржавање овлаштења из става 8 овог члана.
3. Жртве дају изјаве о својим страдањима или страдањима чланова породице искључиво на добровољној основи.
4. У случају да особа одбије дати изјаву Комисији позивајући се на законску дужност чувања тајности података, примјењују се одредбе члана 11, ставови 3 и 4, овог Статута.

5. Одредбе закона о кривичном поступку стране уговорнице примјењују се на право ускраћивања давања одговора на поједина питања и ослобађање од дужности свједочења и друга питања у вези с испитивањем лица која нису уређена Статутом Комисије.
6. На захтјев даваоца изјаве, Комисија може омогућити давање изјаве уз заштиту идентитета.
7. Комисија позива лица из става 1 на начин предвиђен правилима о позивању свједока из закона о кривичном поступку страна уговорница. Комисија може са странама уговорницама закључити посебне споразуме о начину позивања.
8. Ако то сматра за сврсисходно, Комисија може поднијети кривичну пријаву мјесно надлежном тужилаштву ради осигурања присуства лица, односно ради изрицања казне за одбијање лица да да изјаву, у складу са законом о кривичном поступку државе у којој лице има пребивалиште, односно боравиште.
9. Уочи, у току и након давања изјаве Комисија, према потреби, осигурава психосоцијалну подршку жртвама и свједоцима.
10. Комисија узима изјаве:
 - (а) у мјесту пребивалишта или боравишта даваоца изјаве;
 - (б) у уредима Комисије;
 - (в) у дипломатско-конзуларним представништвима страна уговорница уколико се изјава узима у трећим земљама; и
 - (г) на територији трећих држава, ако то није у супротности са законским одредбама тих држава, у случајевима да жртве, свједоци и остале особе не могу дати изјаве у конзулатима и амбасадама страна уговорница.

Члан 18

Прикупљање документације

1. Комисија прикупља релевантну документацију и друге материјале, укључујући:
 - (а) документацију влада, парламената, предсједништва, локалних и територијалних самоуправа, јавних и приватних предузећа, војске, полиције и обавјештајних служби;
 - (б) судске пресуде, транскрипте, судске и тужилачке списе Међународног кривичног суда за бившу Југославију, националних судова и тужилаштава у странама уговорницама и других судова који су водили поступке за ратне злочине учињене на територији некадашње СФРЈ;
 - (в) архивску грађу другог поријекла;
 - (г) новинске текстове, телевизијске и радио снимке ;

(д) писана мишљења експерата и представника институција и организација, припремљених на позив Комисије или на иницијативу самих аутора.

2. Државни органи, друга правна лица и грађани страна уговорница дужни су да на захтјев Комисије благовремено доставе на увид све документе и друге материјале који би могли бити од значаја за остваривање њених циљева.
3. Приликом упућивања захтјева за достављање документа или других материјала, Комисија настоји да што прецизније одреди врсту података које би тражени материјал требало садржавати.
4. У случају да особа или државни орган одбије доставити документацију Комисији позивајући се на законску дужност чувања тајности података, примјењују се одредбе члана 11, ставови 3 и 4, овог Статута.

Члан 19

Теренска истраживања и посјете

1. Комисија утврђује релевантне чињенице путем одлазака на локације злочина, мјеста затварања, масовних гробница и свих других локација од интереса за утврђивање чињеница о ратним злочинима и осталим тешким кршењима људских права.
2. Комисија може закључити меморандуме о разумијевању с надлежним државним органима о обиласцима наведених локација.
3. Комисија може посјећивати локације злочина и масовних гробница ради изражавања пијетета према жртвама.

Члан 20

Јавна слушања жртава и других особа

1. Комисија одржава јавна слушања на којима жртве говоре о својим страдањима и страдањима њима блиских особа.
2. Јавна слушања обухватају и учиниоце дјела која имају карактер ратног злочина или другог тешког кршења људског права, свједоке, као и особе које су помогле жртвама.
3. Давање изјаве на јавном слушању је добровољно.
4. Уочи, у току и после јавних слушања Комисија може примијенити мјере заштите идентитета, посебне мјере заштите психичког и физичког интегритета, као и мјере психосоцијалне подршке.
5. Електронски медији у државном власништву, односно јавни сервиси на територији страна уговорница емитирају, директно или одложено, јавна слушања. Начин емитирања

регулира се споразумом Комисије и јавних сервиса. Комерцијални електронски медији имају право да емитурају јавна слушања, под истим условима и по правилима која важе за медије у државном власништву, односно јавне сервисе.

6. Јавна слушања се могу одржавати на различитим локацијама.

Члан 21

Одржавање тематских сесија

1. Комисија може одржати јавне сесије о дјеловању државних институција, политичких организација, културних и научних установа, цркава и вјерских заједница, и медија уочи и у току рата, односно другог облика оружаног сукоба, а у односу на чињења ратних злочина и других тешких кршења људских права.
2. Учешће на тематској сесији је обавезно. Ако се уредно позвано лице без оправданог разлога не одазове позиву Комисије за учешће на тематској сесији, или се појави и одбије да дâ изјаву, примјењује се члан 17, став 8 Статута.
3. Електронски медији у државном власништву, односно јавни сервиси, на територији страна уговорница емитурају, директно или одложено, тематске сесије Комисије. Начин емитурања регулира се споразумом Комисије и јавних сервиса. Комерцијални електронски медији имају право да емитурају тематске сесије, под истим условима и по правилима која важе за медије у државном власништву.
4. Тематске сесије се могу одржавати на различитим локацијама.

Члан 22

Правилници Комисије

Комисија доноси посебне правилнике којима регулира јединствену методологију за:

- узимање изјава;
- прикупљање документације;
- регулирање поступка јавних слушања;
- регулирање тематских сесија;
- израду пописа људских губитака;
- осигуравање психосоцијалне подршке жртвама; и
- друга питања од значаја за рад Комисије.

ДИО VII – ИЗБОР ЧЛАНОВА И ЧЛАНИЦА КОМИСИЈЕ

Члан 23 *Састав Комисије*

Комисију чини двадесет чланова и чланица, при чему се:

- (а) у Босни и Херцеговини бира пет чланова/чланица;
- (б) у Хрватској, Србији и Косову бирају по три члана/чланице;
- (в) у Црној Гори, Македонији и Словенији бирају по два члана/чланице.

Члан 24 *Критерији за избор чланова и чланица*

1. Члан/чланица Комисије је:

- (а) држављанин/држављанка стране уговорнице;
- (б) особа високих моралних квалитета, од интегритета и угледа, посвећена толерантном дијалогу и конструктивном рјешавању спорова, која може уживати повјерење у свим странама уговорницама; и
- (в) особа психофизички способна за ефикасно и континуирано обављање дужности члана/чланице Комисије.

2. У страни уговорници бира се најмање једна жена, односно најмање један мушкарац, за чланицу/члана Комисије.

3. У страни уговорници, приликом избора чланова и чланица Комисије, настојат ће се осигурати етнички репрезентативан састав Комисије, тако што ће поред припадника/припаднице најбројније етничке заједнице настојати да изабере и једног/једну или више припадника/припадница друге етничке заједнице, односно других етничких заједница у тој страни уговорници.

4. Члан/чланица Комисије не може бити особа:

- (а) која је обављала истакнуту политичку функцију у посљедње двије године прије расписивања конкурса за избор чланова/чланица Комисије или у вријеме које обухвата надлежност Комисије;
- (б) за коју постоји озбиљна сумња да је одговорна за кршење људских права и међународног хуманитарног права, или да је подржавала, помагала или подстицала извршење таквих дјела, или да је допринијела некажњавању за та

дјела, или да је блиско повезана са особом осуђеном, оптуженом или под истрагом за таква дјела.

Члан 25

Истовјетност поступка избора чланова и чланица

У свакој страни уговорници чланови и чланице Комисије бирају се у истовјетном поступку прописаном овим Статутом.

Члан 26

Кандидирање чланова и чланица

1. Удружења грађана, образовне институције, научне институције, вјерске заједнице, синдикати или 30 грађана стране уговорнице могу предложити кандидата/кандидаткињу за члана/чланицу Комисије који/која се бира у тој страни уговорници, уз сагласност кандидата/кандидаткиње.
2. Поступак кандидирања и примарне селекције кандидата/кандидаткиња у страни уговорници спроводи селекциони одбор.

Члан 27

Састав и избор селекционих одбора

1. Селекциони одбор у свакој држави чини девет чланова/чланица, који морају испуњавати важеће критерије за избор чланова/чланица Комисије, осим забране обављања истакнуте политичке функције у периоду посљедње двије године прије расписивања конкурса за избор чланова и чланица Комисије и у периоду који обухвата надлежност Комисије.
2. Чланови/чланице селекционог одбора не могу се кандидирати за чланство у Комисији.
3. Три члана/чланице селекционог одбора именује министар надлежан за људска права, уз сагласност скупштинског одбора или комисије надлежне за људска права или међунационалне односе.
4. Три члана/чланице селекционог одбора бирају чланови и чланице Коалиције за РЕКОМ у страни уговорници.
5. Првих шест чланова/чланица селекционог одбора именује се, односно бира, на основу става 3 и става 4 овог члана, у року од 45 дана од дана посљедње ратификације међународног уговора о оснивању Комисије.
6. Надлежни министар проглашава избор шест чланова и чланица селекционог одбора и у року од осам дана расписује конкурс за избор преостала три члана/чланице одбора.

7. Претходно именованих, односно изабраних, шест чланова/чланица одбора настојат ће да изаберу преостала три члана/чланице одбора консензусом, а ако то не буде могуће, онда већином гласова.
8. Надлежни министар, Коалиција за РЕКОМ и чланови/чланице селекционог одбора именовани и изабрани на основу ставова 3 и 4 овог члана осигурају да најмање трећину чланства одбора чине жене, односно мушкарци, и настојат ће да осигурају да трећину чланства чине представници/представнице удружења жртава, укључујући и удружења жртава која нису чланице Коалиције за РЕКОМ, под условом да су регистрирана најмање три године прије потписивања уговора о оснивању Комисије.
9. Надлежни министар проглашава избор селекционог одбора и осигурава услове за његов рад.
10. Селекционим одбором предсједава најстарији/а члан/чланица, који заказује конститутивну сједницу у року од 45 дана од дана расписивања конкурса из става 6 овог члана.

Члан 28

Избор кандидата/кандидаткиња за чланство у Комисији од стране селекционих одбора

1. Селекциони одбор у свакој држави, у року од осам дана од дана одржавања конститутивне сједнице, расписује конкурс за избор чланова и чланица Комисије у трајању од 30 дана.
2. У року од осам дана од дана затварања конкурса, селекциони одбор на интернет страници надлежног министарства из члана 27, став 3 објављује:
 - (а) укупан број приспјелих кандидатура;
 - (б) списак имена кандидата/кандидаткиња чије ће кандидатуре разматрати.
3. Селекциони одбор може одлучити да интервјуира све или поједине кандидате/кандидаткиње. Интервјуи су отворени за јавност.
4. Селекциони одбор може захтијевати информације о кандидату/кандидаткињи од државних органа и јавних установа, а они су дужни да на тај захтев одговоре хитно.
5. Селекциони одбор ће настојати да све одлуке доноси једногласно, а у случају када је консензус немогуће постићи, одлучит ће већином од пет чланова/чланица.
6. Селекциони одбор оцјењује испуњавање услова кандидата/кандидаткиња чије је кандидатуре узео у разматрање, и сужава избор на листу која садржи два до три пута већи број кандидата и кандидаткиња од броја чланова и чланица Комисије који се бирају у страни уговорници.

7. У року од 40 дана од дана затварања конкурса, селекциони одбор објављује листу кандидата/кандидаткиња и доставља је истог дана предсједнику/предсједништву стране уговорнице.

Члан 29

Избор чланова и чланица Комисије од стране предсједника/предсједништва страна уговорница

1. Предсједник/предсједништво стране уговорнице врши коначан избор чланова и чланица Комисије који се бирају у страни уговорници између кандидата и кандидаткиња с листе коју му достави селекциони одбор.
2. Предсједници/предсједништво страна уговорница обавијестит ће једни друге о својим изборима тридесетог дана од дана када им селекциони одбори доставе листе кандидата, прије него што о томе обавијесте јавност.
3. Предсједници/предсједништво страна уговорница објављују имена чланова и чланица Комисије петнаестог дана од дана када сви приме обавјештења из става 2 овог члана.

Члан 30

Конститутивна сједница

1. Најстарији члан/чланица Комисије сазива конститутивну сједницу у сједишту Комисије у року од 15 дана од дана избора, и предсједава Комисијом до избора предсједавајућег члана/предсједавајуће чланице.
2. Свечаном, уводном дијелу конститутивне сједнице Комисије присуствују предсједници/чланови предсједништва држава уговорница.
3. У уводном дијелу конститутивне сједнице чланови и чланице Комисије потписују примјерак Статута, изговарају и потписују сљедећу изјаву: "Заклињем се својом чашћу да ћу функцију члана/чланице Комисије обављати у складу са Статутом, посвећено, непристрасно и независно, у настојању да оправдам указано повјерење и допринесем остваривању циљева Комисије".

Члан 31

Избор предсједавајућег/предсједавајуће и усвајање Пословника

1. Чланови и чланице Комисије бирају предсједавајућег члана/предсједавајућу чланицу и усвајају Пословник о раду Комисије у року од 60 дана од конститутивне сједнице.
2. Чланови и чланице Комисије могу одлучити да се функција предсједавајућег/предсједавајуће ограничи на одређени временски период.

Члан 32
Кворум и одлучивање

1. Кворум за рад Комисије постоји када је присутно најмање 14 чланова и чланица Комисије.
2. Комисија настоји да све одлуке доноси једногласно, а када је консензус немогуће постићи, најмање 14 чланова и чланица мора се сагласити о доношењу одлуке.
3. Комисија може одлучити да је за усвајање процедуралне одлуке довољно да постоји проста већина свих чланова и чланица.

Члан 33
Престанак мандата члана/чланице

1. Члану/чланици Комисије мандат престаје истеком мандата Комисије, и у случајевима:
 - (а) подношења оставке у писаној форми;
 - (б) смрти;
 - (в) правоснажне судске одлуке о ограничењу или лишавању пословне способности;
 - (г) правоснажне осуде на безусловну казну затвора; и
 - (д) разрешења.
2. У случајевима предвиђеним у ставу 1, тачке (а), (б), (в) и (г) овог члана, Комисија констатира престанак мандата и о томе обавјештава председника/предсједништво државе уговорнице, који/које ће у року од 15 дана изабрати новог члана/чланицу Комисије с листе коју је утврдио селекциони одбор у процедури предлагања кандидата за чланове и чланице Комисије.
3. Члан/чланица Комисије може бити разријешен/а дужности у случају неиспуњавања обавеза из чланова 35 и 37, у случају правоснажне осуде за кривично дјело које штети интегритету и кредибилитету члана/чланице Комисије, као и у случају континуиране немогућности обављања дужности услед неповољног менталног, емоционалног или физичког стања.
4. Комисија утврђује приједлог за разрешење члана/чланице уз његово/њено изузеће и доставља приједлог председнику/предсједништву државе уговорнице у којој је изабран/а члан/чланица Комисије чије се разрешење предлаже. Прије него што утврди приједлог за разрешење, Комисија ће омогућити члану/чланици о чијем се разрешењу одлучује да се упозна с доказима поднесеним против њега/ње и представи доказе у своју корист.
5. У року од 15 дана од дана достављања приједлога, председник/предсједништво државе одлучује о разрешењу и, у случају разрешења, бира новог члана / нову чланицу Комисије с листе коју је селекциони одбор утврдио у процедури предлагања кандидата/кандидаткиња за чланство у Комисији.

Члан 34

Привремено удаљење од дужности члана/чланице

Ако против члана/чланице Комисије буде покренута истрага за кривично дјело које угрожава његов/њен кредибилитет, или Комисија сазна за другу околност у односу на члана/чланицу која озбиљно угрожава или може угрозити интегритет и кредибилитет Комисије, или ако је обављање дужности члана/чланице Комисије отежано због његовог/њеног менталног, емоционалног или физичког стања, Комисија може одлучити да привремено удаљи члана/чланицу на којег/коју се такви разлози односе док Комисија не испита њихову основаност, односно док не престану да постоје.

ДИО VIII – ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ЧЛАНОВА/ЧЛАНИЦА И ОСОБЉА КОМИСИЈЕ

Члан 35

Савјесност, независност и непристрасност

1. Чланови и чланице, запослене или на други начин ангажиране особе у Комисији, обавезни су да поступају у складу са одредбама овог Статута и других аката које Комисија доноси, савјесно, непристрасно и независно од интереса било које политичке партије, владе или другог органа власти, интересне групе, или другог лица.
2. Чланови и чланице Комисије и друге особе запослене у Комисији не могу обављати било коју другу активност која би могла да угрози њихово обављање дужности у Комисији или доведе у сумњу њихову независност и непристрасност. Члан/чланица Комисије и други запослени у Комисији дужни су да Комисији пријаве постојећи или могући сукоб интереса.
3. Ако Комисија сазна да члан/чланица Комисије или запослени/запослена у Комисији има сукоб интереса, изузет ће ту особу из даљњег поступања у ствари која укључује сукоб интереса, или ће предузети мјере у циљу разрешења, односно привремено ће удаљити члана/чланицу, односно отпустити запосленог/запослену, из Комисије.
4. Ако Комисија не буде благовремено обавијештена о околности која указује на сукоб интереса члана/чланице Комисије или друге особе запослене у Комисији, а та особа је учествовала у одлучивању или је предузела радњу у ствари која укључује сукоб интереса, Комисија ће, чим за такву околност сазна, поново размотрити предузету радњу, односно донесену одлуку, и, ако је неопходно, осигурати да се одлучивање о том питању понови, односно радња поново спроведе, без учешћа те особе.

Члан 36
Повластице и имунитет

1. У циљу очувања независности Комисије и њеног несметаног дјеловања, чланови/чланице Комисије и запослени/запослене у Комисији за вријеме обављања својих функција уживају следеће повластице и имунитете:
 - (а) имунитет од притвора и заплене личног пртљага;
 - (б) имунитет од свих врста правних поступака у односу на изражено мишљење и поступање, у доброј вјери, у оквиру обављања дужности; и
 - (в) изузеће од било каквог ограничења слободе кретања у односу на обављање послова и задатака Комисије, те у односу на одлазак и повратак у државу у којој обављају функцију.
2. Имунитет предвиђен у ставу 1, тачка б. овог члана, а у односу на изражено мишљење остаје, на снази и после престанка дужности члана/чланице Комисије, односно по окончању ангажирања у Комисији.
3. Комисија има обавезу да укине имунитет члану/чланици и запосленом/запосленој ако утврди да би имунитет осујетио ток правде и угрозио повјерење јавности у рад Комисије.

Члан 37
Заштита извора и повјерљивих података

Чланови и чланице Комисије, запослени или особе на други начин ангажиране од Комисије имају обавезу да чувају тајност свих података које сазнају за вријеме обављања дужности у Комисији, укључујући идентитет лица које је дало податке уз услов поверљивости, и не користе их у личне сврхе, све док Комисија не одлучи да те податке објави у форми званичног саопћења. Ова обавеза се не односи на опћепознате чињенице.

Члан 38
Статус чланова и чланица Комисије и особља Комисије

1. Чланови и чланице Комисије и запослени у Комисији у правилу обављају дужност пуно радно вријеме.
2. Плате и накнаде члановима/чланицама, запосленима и другим особама ангажираним од Комисије уређују се правилником Комисије и чине саставни дио буџета Комисије.

ДИО IX – СТРУКТУРА КОМИСИЈЕ

Члан 39

Извршни секретаријат и тематска одјељења

1. Комисија успоставља централни уред у Сарајеву, под називом Извршни секретаријат, чији је задатак да пружи техничку, административну и оперативну подршку члановима Комисије и координира рад између различитих уреда и тематских одјељења које Комисија успостави.
2. Комисија именује и разрјешава Извршног секретара, као и шефове тематских одјељења.
3. Запослени и друге особе ангажиране у Извршном секретаријату и тематским одјељењима Комисије ангажирају се без обзира на држављанство.
4. Приликом избора запослених и других особа у Извршном секретаријату, тематским одјељењима, тимовима, и другим телима које формира Комисија, примењују се одредбе из члана 24, става 4 овог Статута.

Члан 40

Одјељења Комисије у странама уговорницама

1. Комисија успоставља уреде у државама уговорницама и, на приједлог Извршног секретара, именује и разрјешава особе на њиховом челу.
2. Комисија у Сарајеву, у консултацији са Извршним секретаријатом у Сарајеву и уредом у страни уговорници, може основати мобилне истражне тимове и подручне уреде у другим мјестима на територији стране уговорнице, те да именује и разрјешава шефове тимова, односно подручних уреда.
3. На приједлог Извршног секретара, Комисија може основати мобилни истражни тим, са овлаштењем да прикупља податке у било којој од држава уговорница.
4. Запослени и друге особе ангажиране у уредима у странама уговорницама и тимовима ангажирају се без обзира на држављанство.

Члан 41

Архив

1. Извршни секретаријат успоставља Одјељење за архив и базу података Комисије, које дефинира методологију архивирања и дигитализације прикупљене документације.

2. Након што дефинира методологију из става 1, а најкасније шест мјесеци од успостављања, Одјељење за архив и базу података постаје Архив и база података Комисије, чији је задатак да архивира и дигитализира прикупљену документацију.
3. Сваки уред у држави обавезан је да успостави одјељење за архив и базу података, са задужењем да архивира и дигитализира документацију прикупљену на њеној територији. Ова одјељења најкасније шест мјесеци од успостављања постају архиви и базе података на нивоу уреда.
4. Архив и база података Комисије у Сарајеву ће бити обједињена са одјељењима за архив и базу података уреда у државама, најкасније три мјесеца прије престанка рада Комисије.
5. Најкасније 15 дана прије престанка рада, Комисија предаје копије обједињене архивске грађе и базе података државним архивима страна уговорница и/или институцијама које имају капацитете за њихово чување.
6. Архивска грађа и база података Комисије су након престанка рада Комисије доступне без ограничења свим заинтересираним институцијама и особама, осим документације која подлијеже обавези чувања тајности података.

ДИО X – ФИНАНСИРАЊЕ КОМИСИЈЕ

Члан 42

Финансирање

1. Комисија се финансира из доприноса страна уговорница и донација.
2. Доприноси чланица представљају доприносе из годишњих буџетских средстава страна уговорница, који се утврђују у редовној буџетској процедури у току трајања Комисије.
3. Доприноси страна уговорница одређују се у номиналним износима који су одговарајући процентуалном учешћу држава чланица у укупном утврђеном износу неопходном за функционирање Комисије.
4. Стране уговорнице ће постићи договор о доприносима потребним за рад Комисије.
5. Донације се осигуравају из различитих извора, како међународних организација тако и домаћих правних лица.
6. Донације представљају “средства којима се директно управља” и користе се у складу са уговорима које ће Комисија склапати с међународним организацијама и домаћим правним лицима.

7. Прилози Комисији у натури, укључујући и такве прилоге страна уговорница, не могу се сматрати дијелом доприноса из члана 42, став 2.

Члан 43

Финансијско извјештавање

1. Извршни секретаријат припрема годишње извјештаје о извршењу основног буџета, у складу с финансијским правилницима Комисије.
2. Извршни секретаријат припрема извјештаје о кориштењу донација, у складу с финансијским правилницима Комисије и са захтјевима финансијера.
3. Независни ревизор обавља годишњу независну ревизију кориштења основних буџетских средстава и донација које су добијене од држава уговорница или других донатора. Коначне резултате ревизије, након одговарајућег процеса и уз коментаре Комисије, Комисија ставља на увид јавности.
4. Извјештаји из ставова 1 и 2 овог члана подлијежу ревизији од стране независног ревизора.

ДИО XI - ЗАВРШНИ ИЗВЈЕШТАЈ КОМИСИЈЕ

Члан 44

Израда и објављивање завршног извјештаја

1. Три мјесеца прије краја свог мандата Комисија објављује завршни извјештај.
2. Комисија предаје истовремено завршни извјештај предсједницима/предсједништву држава уговорница и објављује га на интернет страници Комисије истовремено на свим службеним језицима страна уговорница, на енглеском језику и у аудио формату.
3. Комисија има обавезу да истовремено, или након предаје завршног извјештаја, учини јавно доступним и његов сажетак.

Члан 45

Садржај завршног извјештаја

1. Завршни извјештај укључује: увод; релевантне чињенице о ратним злочинима и другим тешким кршењима људских права, а у складу са задацима Комисије изложеним у члану 14 Статута; пописе људских губитака, мјеста затварања, затворених лица и лица која су претрпјела мучење; и препоруке.
2. Препоруке се, између осталог, односе на:

- (а) даље кораке страна уговорница ка унапређењу повјерења међу државама и заједницама на територији некадашње СФРЈ;
- (б) одговарајући модел материјалних и симболичких репарација, начин за реформу институција и механизме којима се осигурава интеграција утврђених чињеница у образовне системе страна уговорница;
- (в) начин праћења примјене препорука Комисије, а што може укључити и приједлог оснивања посебног механизма за остваривање те сврхе.

Члан 46

Налази о ратним злочинима и тешким кршењима људских права

1. Комисија има овлаштење да, на основу утврђених чињеница, у завршном извјештају констатира да постоји озбиљна сумња да је одређено лице учинило ратни злочин односно тешко кршење људских права. Такав налаз нема ефекат судске пресуде, нити прејудуцира исход евентуалног судског поступка.
2. У завршном извјештају, Комисија не може донијети налаз против неке особе ако није предузела све разумне кораке да:
 - (а) обавијести ту особу о својој намјери да донесе такав налаз;
 - (б) саопћи тој особи садржај налаза, податке на основу којих се налаз доноси, и разлоге на којима је налаз заснован;
 - (в) пружи тој особи могућност да у разумном року одговори на предложени налаз;
и
 - (г) провјери налаз о преминулој особи из најмање три независна извора.
3. У погледу случајева који су процесуирани у присуству оптуженог пред међународним или домаћим судовима, Комисија ће у завршном извјештају упутити на одговарајућу пресуду. Комисија при томе може утврђивати нове чињенице.

Члан 47

Обавеза парламента и влада да размотре завршни извјештај

1. Након објављивања завршног извјештаја, предсједник/предсједништво сваке стране уговорнице доставља извјештај предсједнику парламента. У року од мјесец дана након примања извјештаја, предсједник парламента сазива посебну сједницу парламента ради разматрања налаза и препорука из извјештаја, или ставља ову тему на дневни ред редовног засједања. На сједници учествује и један или више чланова Комисије.
2. У року од шест мјесеци након објављивања завршног извјештаја Комисије, влада у свакој страни уговорници усваја и објављује у службеном листу стране уговорнице став о спровођењу препорука.

3. У разумном року након одговора владе из става 2 овог члана, предсједник парламента у свакој страни уговорници сазива специјалну сједницу парламента ради разматрања одговора владе и могућег ангажирања парламента у циљу спровођења препорука Комисије.

ДИО XII – РАЗНО

Члан 48

Казнене одредбе

1. Свака особа која:

(а) свјесно дâ лажан податак Комисији, односно органу или лицу које дјелује у њено име;

(б) пријетњом, силом, чињењем или обећањем користи, наведе другу особу на давање лажног податка или недавање податка Комисији, односно органу или лицу које дјелује у њено име;

(в) уништи неки документ или предмет у намјери спречавања Комисије да спроведе истраживање; или

(г) објелодани или на други начин открије податак који је Комисија примила уз услов повјерљивости, или открије идентитет лица које је дало податке уз услов повјерљивости;

сматрат ће се да је извршила кривично дјело кажњиво казном затвора до једне године, или новчаном казном еквивалентном износу до 5,000 еура.

2. Санкције из става 1 се примјењују и на службено или приватно лице које без оправданог разлога одбије поступити према захтјеву Комисије, односно органа или лица који дјелују у њено име, за достављање, односно стављање на увид, документа или другог извора.
3. У случају да особа одбије да се одазове позиву, или одбије да дâ изјаву Комисији, примјењују се одредбе члана 17, став 8 овог Статута.

Члан 49

Улога Комисије у кривичном процесуирању

Комисија има овлаштење да:

(а) препоручи да, у случају да особа за коју Комисија има озбиљну сумњу да је извршила ратни злочин или друго тешко кршење људских права, саопћи Комисији

податке од значаја за откривање локације с посмртним остацима несталих особа, или за откривање могућих других учинилаца и других дјела, то буде узето, на захтјев оптуженог, од стране суда пред којим се поведе кривични поступак као олакшавајућа околност од битног значаја при одмјеравању висине казне;

(б) предложи учиниоца кривичног дјела за дјелимично помиловање ако то није у супротности са законским одредбама односне државе, ако саопћи Комисији податке од значаја за откривање локације с посмртним остацима несталих особа, или за откривање могућих других учинилаца и других дјела; и

(в) предложи ванредно ублажавање казне учиниоцу кривичног дјела ако то није у супротности са законским одредбама односне државе, ако саопћи Комисији податке од значаја за откривање локације с посмртним остацима несталих особа, или за откривање могућих других учинилаца и других дјела.

ДИО XIII – ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 50

Завршетак рада Комисије

1. Након објављивања завршног извјештаја, Комисија завршава рад у року од три мјесеца.
2. У том временском периоду предузимају се мјере систематизирања, распоређивања и чувања Архива, распоређивања имовине, испуњавања обавеза према трећим особама, дистрибуције и представљања завршног извјештаја, као и израде финансијских извјештаја и извјештаја о раду Комисије.

Члан 51

Ступање Статута на снагу

1. Оригинал овог Статута, чији се текстови на албанском, босанском, црногорском, хрватском, македонском, словенском и српском сматрају једнако аутентичним, депонира се код надлежног органа Босне и Херцеговине као земље домаћина.
2. Стране уговорнице ће о ратификацији обавијестити остале стране уговорнице.
3. Статут ступа на снагу првог дана у мјесецу након истека 15 дана од датума посљедње ратификације.